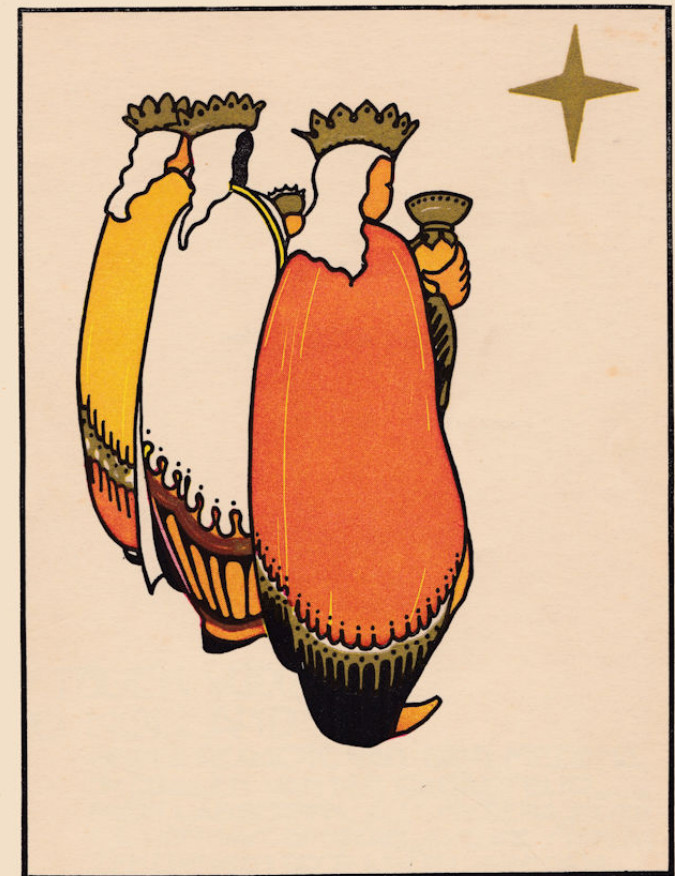
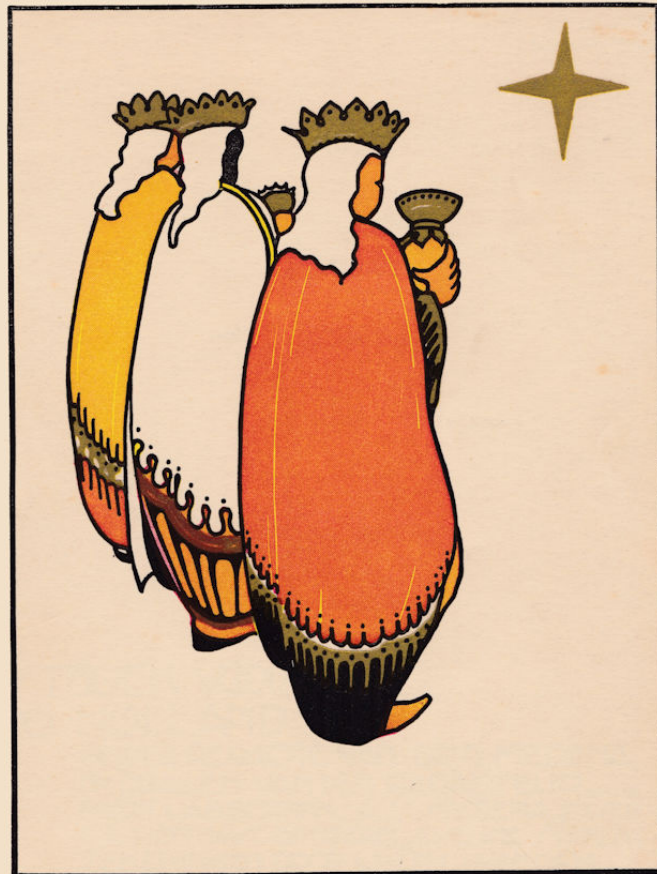

KERSTBOEK VOOR
★ JONG HOLLAND ★

KERSTBOEK VOOR
★ JONG HOLLAND ★

KERSTBOEK VOOR JONG HOLLAND

ONDER REDACTIE VAN DR. R. MIEDEMA,
BYDRAGEN VAN DEN REDACTEUR,.....
MIEN LABBERTON,, A. J. C. MIEDEMA, ZILVER
C. E. POTHAAS-GIMBERG,, EVELINE SYKENS,
TEKENINGEN DOOR WILLEM J. VAN DAM,.....
N.V. UITG. MAAT/CHAPPY,, EDITIO "HILLESOM",

Kerstnacht.

DE KRACHT VAN HET KERSTLICHT

DOOR DEN REDACTEUR

Jongens en meisjes,

Wanneer ik deze inleiding op ons Kerstboek 1940 schrijf is het nog zomer. Maar welk een zomer! Over onze aarde raast de verschrikking van den wereldoorlog. Iederen nacht worden steden en dorpen gebombardeerd. Er dreigt gebrek aan levensmiddelen, aan brandstoffen.

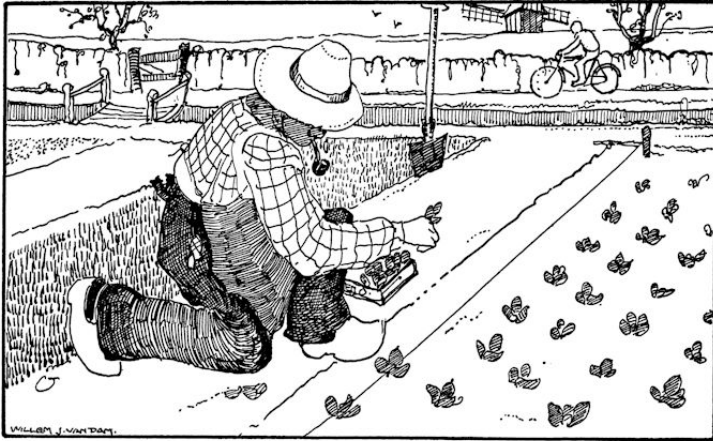
Zullen we nog Kerstfeest kunnen vieren? Zal het Kerstboek voor Jong Holland nog kunnen verschijnen en als geschenk liggen bij menigen Kerstboom in ons geliefd vaderland?

Deze vragen zijn beantwoord als jullie dit boek thans in handen hebt. Dan is het Kerstfeest.

Hoe het er op aarde uitziet, in welken toestand ons eigen volk verkeert, weet ik niet terwijl ik dit schrijf. Maar één ding weet ik wel! Als het Kerstfeest wederom is aangebroken zullen wij inniger dan ooit God danken voor de kracht van het Kerstfeest, dat sterker is dan alle duisternis ter wereld.

In de maanden die achter ons liggen zullen jullie wel bemerkt hebben hoe moeilijk het is om aan de verduisteringsvoorschriften te voldoen, hoe telkens opnieuw de menschen gewaarschuwd moesten worden om toch vooral het licht tegen te houden, dat uit hun woningen naar buiten scheen door scheuren en spleten. Op Kerstfeest worden we er aan herinnerd hoe het leven van één klein menskenkind voldoende is om een hele wereld van licht te vervullen. Maar de kracht van het Kerstlicht is niet te breken, noch door Herodes, noch door Judas, noch door Pilatus, noch door hogepriesters en schriftgeleerden. Het Kerstlicht kan niet verduisterd worden. Uit donkere catacomben straalt het onweerstaanbaar de wereld in. Door zware tijden van nood en verdrukking heen schijnt het als de stralen van een lichtschip over de fel bewogen golven van de zee.

Wellicht telt onze Kerstboom thans minder kaarsjes dan anders of moeten we het zonder kaarsen doen. Als we er dan maar voor zorgen dat het Kerstlicht in onze harten brandende blijft en helder uitstraalt uit onze ogen en uit onze daden. Voor onze ogen en voor onze harten gelden gelukkig geen verduisteringsvoorschriften. Niemand kan ons beletten dat we de kracht van dit licht tonen in een donkere wereld. Hoe duisterder de wereld, des te sterker zal het Kerstlicht moeten schijnen. Wat dat van ons vraagt, heeft Jezus' leven en prediking ons heel duidelijk geopenbaard. Dat de kracht van het Kerstlicht niet te breken is, hij heeft het ons getoond. Daarom vieren wij heden Kerstfeest en bidden God dat wij, wie wij ook zijn, jongen of ouden, wijzen of eenvoudigen, mogen tonen dat ook wij door die kracht worden bezielde, dat wij Christenen zijn, dat wij Kerstlicht uitstralen, in een donkere wereld, ter verheerlijking van God.

Maar druk aan het werk op zijn land.

ZIJN EIGEN WERK DOOR MIEN LABBERTON

Hè, foei, ik heb er toch eigenlijk zo verschrikkelijk weinig zin in." Met een zucht schoof moeder De Breeuwe de paperassen, die vóór haar op tafel lagen, van zich af en bleef zitten, met de handen onder het hoofd. Zonder dat ze het zelf wist, zuchtte ze opnieuw. Haar zoon Nico, die aan de overkant van de tafel sommen zat te maken, keek op.

"Wat doe je?" vroeg hij.

"Studeren," zei Moeder.

"Wat studeer je?"

"Tuinbouw."

Over Nieks gezicht gleed een lachje. O, hij snapte het al! En een snelle blik over de terzijde geschoven papieren deed hem zien, dat hij het goed begrepen had. Allemaal prijscouranten van kwekers en boekjes over groenteteelt en zulk soort dingen.

"Waarom heb je d'r geen zin in?" vroeg hij.

"Och ja, waarom niet?" Moeder nam haar handen weg van onder haar hoofd. "Ik denk, omdat ik dom ben. Een mens heeft zo af en toe geen zin in dingen, die hij toch doen moet, en dat is natuurlijk dom, want doen moet je het toch. Maar o, Niek, mijn arme mooie bloemen."

De jongen schoof zijn rekenschrift opzij. "Ja, je bent dol op bloemen," erkende hij. "En je hebt altijd prachtige. En in de kamer staan er altijd van." Zijn blik gleed naar de vaas met vroeger irissen, die er sinds gisteren stond. Hoe zou het zijn, als er geen bloemen meer in de kamer zouden staan? Voor bloemen-kópen was geen geld, dat wist hij. De kamer zou saai en kil lijken.

"En nou voortaan bonen en kool in plaats van bloemen," zei Moeder. Het klonk somber.

"Maar dat is toch voordelig. Iedereen doet het, Mams."

"Ja zeker, het is voordelig. En daarom moet het ook. Bloemen kun je missen, maar

eten niet. En in deze moeilijke tijd moet een huismoeder zo zuinig mogelijk zijn. En dus: spit uw bloembedden om en poot bonen."

Nico barstte in schaterlachen uit.

"O Mam, je doet net of je een van buiten geleerd lesje opzegt! Zo'n les die je eigenlijk niets schelen kan!"

"Mis hoor." Moeder haalde de prijscouranten weer naar zich toe. "Het kan me een verschrikkelijke boel schelen! Ik beloof je, dat het me wat kosten zal, mijn gailardia's en mijn anjers, mijn asters en mijn zinnia's en mijn petunia's, die allemaal al zo mooi opkomen, weer onder te spitten. Hartepijn zal het me kosten. Maar het moet. Niet omdat iederéén het doet, maar omdat we niet weten, of we aanstaande winter misschien voedselschaarste zullen hebben. En dan is een trommel vol bruine bonen niet te versmaden."

"En snijboontjes voor de week."

Nu schoot Moeder in een lach. "Wat een keukenpiet!" spotte ze. "Vooruit, we gaan weer aan onze studie. Jij aan je sommen en ik aan de bonen. Ik heb nooit geweten, dat er zóveel soorten bonen op de wereld waren, witte, bruine, zwarte, gespikkelde, pol, stam, stok, snij, pronk, prinses, enkele, dubbele, met en zonder halen, ik word er tureluurs van."

"Je moet het niet uit een boekje leren," vond Niek. "Denk je soms, dat Kalsman uit een boekje leert hoe hij doen moet?"

Voor het eerst kwam er een echt-vrolijke lach op Moeders gezicht. "Nee, dát kan ik me ook niet voorstellen!" gaf ze toe. "Die goeie ouwe Kalsman met een boek! Dat leren de bonen je zelf wel," zou hij zeggen, "hoe je met ze doen moet." Maar zie je, Niek, ouwe Kalsman heeft het van jongen af vanzelf geleerd, van zijn vader en van de bonen, maar ik weet er nog minder van dan jij van kousen stoppen. Gunst, kind, het is al acht uur! Ben je klaar met je werk?"

"Niks hoor, je houdt me zo op," en meteen bepaalde Niek al zijn aandacht weer bij zijn sommen. Tenminste, dat léék zo. Maar helemaal wáár was het niet. Af en toe gleed zijn blik naar Moeder, die nu, met gerimpeld voorhoofd, een blocnote vóór zich en een potlood in de hand, telkens iets uit zo'n boekje opschreef, en dan weer verder bladerde.

Het was stil in de kamer. Opeens wist de jongen, dat hij het gezellige gesuis van het theewater miste. Sinds het bekend was, dat er thee-distributie zou komen, dronken ze 's avonds geen thee meer, alleen 's Zondags, als Vader er ook was. Eigenlijk was het voor Moeder het ergst, zat Niek te denken. Die hield zo van haar kopje thee. Zelf gaf hij er zoveel niet om.

Maar minder gezellig was het toch wél.

"Hebben rijkere mensen nou wél thee?" vroeg hij opeens.

"De distributie is voor alle mensen gelijk. Dat is er juist goed van. Toe Niek, schiet nou op."

Hij klapte zijn schrift dicht. "Ik ben klaar, hij komt uit."

"Ha, fijn!" Ze keek vlug naar de klok. "Nou vooruit, nog één spelletje colo?"

Niek was al bij de kast. Een schat was Moeder. Half negen moest hij naar bed, maar dan was het colorito-spelletje vast nog niet uit! Zo'n spelletje met Moeder vond hij reuze. Dan voelde hij zich zo echt de oudste zoon. Hans om half acht naar bed, kleine Fie om zeven uur, en hij tot vorige week om acht. Toen had Vader opeens gezegd, dat hij voortaan tot half negen op mocht blijven, omdat Moeder anders zo lang alleen zat. Hij begreep het best, al die nare oorlogsberichten in de krant, en de vliegmaachines die over hun buitenwijk ronkten, maakten Moeder vaak zenuwachtig. En Vader kon nooit voor half tien thuis zijn. Vol animo zette hij de dopjes op.

Het werd een prettig spel. Bijna altijd won Moeder nog als ze samen speelden, maar dat kon Niek niet schelen. Als ze wel eens verstrooid was en niet scherp oplette en daardoor soms mooie kansen voorbij liet gaan, vond hij dat nooit leuk. "Je moet scherp spelen, hoor," zei hij dan, "ik ben geen zuigeling."

Vanavond speelde ze scherp. Ze dacht niet meer aan kievitsbonen of rode kool, ze dacht alleen aan haar spel. Zo leek het tenminste. Maar ze dacht onderwijl toch óók nog over iets anders. Ze dacht over de toekomst van haar kinderen. Alles was zo veranderd door de oorlog en niemand wist wat er van komen zou. Ze moest zuinig zijn en veel sparen. Voor later, voor Niek en Hans en kleine Fie, dat ze alle drie een goede opvoeding konden krijgen en veel zouden kunnen leren.... „Nou let je niet op!” zei Niek. „Je kon nog drie sprongen verder. Waar dacht je aan?”

„Aan jou. Maar nou let jij niet op, mannetje! Je had een prachtzet kunnen doen. Met je 12. Waar dacht je aan?”

„Aan jou,” zei Niek. Hij zei het, of het een grapje was. Maar toen hij een half uur later in zijn bed lag en de slaap maar niet kon vatten, toen bleek, dat het méér dan een grapje geweest was. De gedachte aan Moeder hield hem wakker. Moeder, die haar bloemen zou moeten missen, omdat er oorlog was in Europa. Moeder, die hard in de tuin wilde gaan werken aan koolbedden en bonenveldjes. Moeder, die zo sterk niet was en die altijd al zo veel te doen had, sinds er maar een dienst-meisje voor halve dagen was. Zoals daar straks onder het spelletje zijn blik vaak naar Moeders zorgelijk gezicht was gegleden, zo gingen nu zijn gedachten telkens naar beneden en zagen haar daar zitten, omringd door „nuttige wenken voor groenteteelt.” En het drong opeens met heldere stelligheid tot Niek door, dat hij elf en een half jaar was en Moeders oudste. Kon hij dan niets anders voor haar doen dan haar een beetje gezelschap houden in de avonduren? Een gezonde jongen van bijna twaalf? Natuurlijk wel, als hij maar wist wát en hoè....

Het duurde heel lang, eer Niek die avond insliep. Hij hoorde vliegtuigen ronken, hij hoorde Vader thuiskomen, hij hoorde Vader en Moeder naar boven gaan. Zelfs toen het huis al helemaal stil was, waren zijn gedachten nog druk in de weer. Want hij had opeens een plan bedacht. Eerst leek het hem prachtig, toen onmogelijk, en toen, langzamerhand, was het geen vaag plan meer, maar iets, dat hij stellig en zeker proberen wou.

De volgende morgen, aan het ontbijt, zei hij: „Zeg Moeder, ik zou nou die vervelende plannen van die kool en bonen maar opgeven als ik jou was.”

„Dát vind ik ook!” viel Vader dadelijk bij. „Daar ben ik het reuze mee eens. Je zou veel te veel hooi op je vork nemen.”

Niek keek vrolijk. Dat had hij niet verwacht, dat hij daar in Vader opeens zo'n goeie bondgenoot zou krijgen, al wist Vader zelf daar ook niets van.

„Ja maar....” begon Moeder. „De groente wordt nou al duur, en....”

„En iederéén doet het,” vulde Vader aan. „Maar ik heb een vrouw getrouwd die bloemen op m'n tafel zet, en die wou ik graag houën.”

„Ik ook!” riep Hans, en toen was het verder één-en-al vrolijkheid aan tafel, om achtjarigen Hans, die „een vrouw getrouwd had.”

Maar vóórdát Niek naar school ging, zocht hij Moeder nog weer op, die de bedden afhaalde. „Dus je láát het, hè Mam?” drong hij nog eens aan.

„Als Vader het echt liever niet heeft....”, aarzelde Moeder.

„Ik heb het óók véél liever niet, en hèus Mam, het hoèft niet.”

„Dat zul jij wel weten,” zei Moeder, met een zuchtje. „Ik weet echt niet wat ik doen moet.”

„Ik wel,” en met dat raadselachtige antwoord verdween Niek naar school.

Die middag — het was Woensdag — vroeg hij zijn zwempak en een baddoek, en trok weg op zijn fiets. Maar als Moeder hem nagekeken had, zou ze verwonderd gezien hebben, dat hij de verkeerde kant op ging. Niet naar het zwembad, maar langs de Vaartweg fietste Niek. „Als hij nou maar thuis is,” dacht hij aldoor. Maar daarover had hij niet bezorgd hoeven te zijn. Natuurlijk was Kalsman in de middagen thuis, of liever, niet thuis, maar druk aan het werk op zijn land. Al vanuit de verte zag Niek hem in gebogen houding staan en aldoor dezelfde beweging maken. Dichterbij gekomen, sprong de jongen van zijn fiets.

„Goeie middag, Kalsman, wat doe je?”

„Zo, jongeneer. Ik poot sla uit. Die kleine dingskes moeten over drie weken flinke kroppen zijn, zie je. En 't zal vanavond wat regen geven, dus 'k môt d'r mee opschieten. Zo'n tienduizend kan 'k er wel hebben.”

Nieks mond viel open. Tienduizend? Hij stond toe te kijken. In een ogenblik, telde hij, had Kalsman er al weer dertig in een nieuwe rij staan. Wat kon die man dat vlug! Leuk werk wel.... Als dat nou groeien ging....

„Kalsman, ik kom je wat vragen.”

De oude man strekte zijn rug. „Zeker voor je moeder, aardbeien voor de weck?” meende hij. „Tja, ze blijven prijzig van 't jaar.”

„Nee,” zei Niek. „Moeder weckt niet zoveel. Ze heeft niet zoveel flessen en wat duur is, stopt ze d'r niet in.”

„Gelijk heeft ze, maar wat wou je dan vragen?”

„Ik wou weten, wat het me zou kosten, om dat stukje land van je te huren, dat daar nog leeg ligt.” En Niek wees naar een plek zwarte aarde, een langwerpige stuk langs de vaart.

Kalsman schoof zijn pet naar achteren. „Wat nou?” vroeg hij verbaasd. „Wou jij dat huren?”

„Als ik het betalen kan.”

„Waarvoor? Daar moeten nog bonen in, jonge man. Wou jij daar soms Indiaantje gaan spelen?”

„Nee,” zei Niek. „Ik wou d'r bonen poten. Voor Moeder. Bonen en kool. Dan kan zij d'r bloemen houn, zie je.”

„We gaan eris effekes op de bank zitten,” zei Kalsman.

En daar, naast den gemoedlijken ouden man die een pijp opstak, op de ruw-houten bank, met om zich heen de moesgrond en vóór zich de vaart en de groene weiden, vertelde Niek van zijn plan. Vijf gulden zestig had hij in z'n spaarpot. Was land huren erg duur? En zou hij het kunnen, zaaien en spitten en zo? Ja hè? En of hij Kalsman vragen mocht, als hij niet wist hoe het moest? En als hij elke dag na vieren er een poosje kwam werken, was dat genoeg? Maar wat kóste het nou, dat stuk land?

Kalsman nam de pijp uit de mond. „Zo,” zei hij. „Ben jij d'r zó een? Weet je goed, wat je begint?”

„Nee,” zei Niek, „natuurlijk niet. Maar ik wil het. Voor Moeder, zie je.”

„Ja net. Dus dan hoef ik je moeder geen groente meer te leveren.”

Niek schrok. Maar meteen zag hij het lachje op Kalsmans gezicht. „Je houdt me voor de gek,” zei hij.

„Waratje niet. Ik wil alleen mijn goeie land niet verhuren voor kinderspel. Wel voor ernstig werk. Maar dat kost je je knuisten en je tijd, man. Bedoel je dat?”

„Ja goed,” zei Niek gretig. „Wat kost het?”

„De huurprijs is zes gulden. Maar voor kinderen half geld.”

Onzeker keek Niek op. Werd hij toch bespot? Maar een blik op het gegroefde oude gezicht deed hem begrijpen, dat hij niet bespot, maar gehòlpen werd.

„Ha, fijn!” riep hij uit. „Dat kan ik betalen! En hoe kom ik nou an alles wat ik nodig heb, gereedschap en zaad en zo? Wil je me dat wel zeggen, Kalsman?”

De oude man stond op. „'t Zal het beste zijn, dat je maar meteen begint,” oordeelde hij. „'k Heb wel aardigheid in zo'n kereltje als jij schijnt te zijn. Kom maar mee. Daar staat een spa, pak die maar op. Maar kijk eerst even goed toe. Houdt je moeder van sla?”

Niek knikte. Natuurlijk, sla wou Moeder juist altijd zo vaak eten. Wat wou Kalsman nou van hem? Hij had toch niets meegebracht om meteen al te zaaien? Hij was maar alleen poolshoogte gaan nemen. Kool en bonen, had Moeder aldoor alleen genoemd.

„Kijk nou,” begon Kalsman weer. „Kun je daar op je eigen akker zo'n bed maken als dit? Je boft reuze, man, want ik heb het veld gister juist omgespit. Maar nou

Je denkt zeker dat die kool op jou wacht?

moet het in bedden. En wat glad geharkt. Me dunkt, begin nou eris met zes voet breed en dertig voet lang. En dan een paadje, en dan wéér zo'n bed. Mooie rechte kanten, kijk, zó."

De oude man nam even de spa en begon het werk. Niek keek toe. Dat leek zo moeilijk niet, dat kon hij wel. „Geef maar hier," zei hij en rukte aan de spa.

„In orde. Ik zal je wat zeggen — 'k heb schik in jou. As je de twee bedden binnen het uur goed klaar hebt, kun je ginds, waar ik werk, bloemkoolplanten en slaplanten komen halen, 'k heb d'r toch veuls te veul."

„Gossiemijsne," zei Niek, „da's reuze."

„Nou, ajú. Werk plezierig." De oude man keerde terug tot zijn eigen arbeid. Niek zette de spa in de grond en wipte de aarde op, zoals hij „zijn baas" had zien doen. Maar zo mooi recht als het eerste stukje werd het bij hem niet. Hij werkte ingespannen door, het was zijn eer te na, dat het niet helemaal mooi zou zijn. Hij merkte niet, hoe Kalsman af en toe in zijn richting keek en dan goedkeurend knikte. Zo'n jong toch, dacht de oude man. Daar zit pit in. En zijn gedachten gingen terug naar lang geleden, toen hij zelf zo'n jongen gehad had, z'n enige zoon, die op z'n twaalfde jaar aan longontsteking gestorven was. Als dit jongske z'n best deed, dan zou ouwe Kalsman hem wel voorthelven....

En „het jongske" dééd, die middag althans, geweldig zijn best. Toen hij om half zes op z'n polshorloge keek en met schrik zag hoe laat het al was, stond hij, vóór hij afscheid nam, nog even samen met den ouden groenteboer te kijken naar het resultaat van zijn werk. Hij kon eigenlijk zijn eigen ogen nauwelijks geloven. Wie had dat vanmorgen gedacht, dat zijn plan al zó ver gevorderd zou zijn? Drie rijen van drie en dertig slaplanten, afgewisseld door drie rijen van twintig bloemkoolplanten, stonden daar op z'n twee bedden en met een derde bed was hij bezig. Vervelend, dat hij al op moest houden, de middag was zó gauw om. Vanavond in bed moest hij alles nog eens goed overdenken.

„Onthouden wat ik je zeg," had Kalsman gezegd, „ik vertel je de dingen maar één keer. En breng als je weer komt, een ons polprinsessen en een ons polsnijbonen mee, en twee ons bruine bonen, of née, een ons bruine en een ons kieviten, da's leuker. Haal ze bij Smelik, die is niet goekoop, maar 't is goeie waar, 'n bocht hē-je niks. En al de kool- en andijvieplantjes kan je van mij voor niemendal krijgen, daar hē 'k er duizenden van. Nou, tot morgen zeker."

„Ja, tot morgen!" En vrolijk stapte Niek op zijn fiets. Hij was moe, maar geweldig, wat had hij een honger! In zijn broekzak voelde hij zijn beurs. Die was drie gulden lichter geworden. En nog méér zou er uitgaan, voor al die bonen die hij kopen moest. „En moet je geen tomaten zetten?" had Kalsman gevraagd. „Langs de vaart is het zonnig en vochtig genoeg daarvoor." Natúúrlijk zou hij tomaten zetten. Moeder was dol op tomaten. De planten kostten vijf cent per stuk, had Kalsman gezegd....

Het viel Niek moeilijk, aan tafel gewoon over alles mee te praten. Al zijn gedachten waren bij het nieuwe, dat hij zo opeens helemaal zelfstandig op touw had gezet. Het was hem, of hij groter en ouder was dan gisteren. „Wat ben je lang weggebleven," zei Moeder wat verwijtend. „Hans had zo graag wat met je gespeeld."

„Ja," zei Niek. „Ik heb gewerkt, met een ander samen."

„Onze oudste wordt groot, Moeder," zei Vader. „Hij begint zijn eigen weg te gaan. Was het een goeie weg vanmiddag, Niek?"

„Ja Paps."

„In orde. Je hoeft niet altijd alles op te biechten wat je uitvoert. Daar had ik vroeger zo'n hekel aan. Ik vertrouw je."

Niek had zijn vader wel om de hals willen vliegen. Want deze woorden namen een grote moeilijkheid voor hem weg. Hij had er al over gepiekerd wat hij zeggen moest, als Moeder vroeg waar hij geweest was. Zo dólgraag wilde hij zijn geheim bewaren, tót hij opeens met een flinke mandvol verse groente op Moeder toe zou kunnen stappen! „Asjeblief," wou hij dan zeggen, „ik heb je toch gezegd, dat het

niet hoefde, dat je de bloemen omspitte?" En dan Moeders gezicht — o hoe verheugde hij zich daar nu al op!

De volgende middag om half vijf vond Kalsman een heel terneergeslagen jongen bij zijn sla- en bloemkoolplantjes staan. „Wat is er mee gebeurd?" vroeg Niek ontsteld. „Kalsman, ze gaan allemaal dood!" De kleine planten, die gisteren zo flink en kwiek rechtop hadden gestaan, lagen plat en slap op de grond. Het was een treurig gezicht. Maar Kalsman lachte.

„Niks hoor. Ze slapen. Ze moeten nieuwewortels maken. Geef ze straks vóór je weggaat, maar wat water, bij de voetjes, en dan kijk je d'r drie dagen lang maar niet naar om. Hier, 'k heb vanmorgen posteleinzaad gekocht. Wil je ook voor twee en een halve cent?"

„Graag!"

„Grond mooi glad. Dicht zaaien. En met de volle hand aanplakken. Dan een stuk jutezak er over uit de schuur. Twee vierkante meter. Over drie weken wéér. Dus de helft bewaren van je zaad."

Niek diepte het geldstuk uit z'n beurs en maakte het zakje open. Het was vol fijne zwarte korreltjes. Hoe vaak eten we daarvan?" vroeg hij. „Eén keer?"

„Nou, as 't goed lukt, een maaltje of zes, of acht, as je ze wat groter laat worden. Maar goed vochtig hoden en schoon wieden, anders mislukt het."

„Ik heb de bonen al bij me!"

„Daar begin je Zaterdag pas an. Dat gaat zo gauw niet! Tel thuis je zakjes uit en doe alles in tweeën. Over twee weken poot je de andere helft. Anders hê-je veuls te veul tegelijk, snap je. Vandaag de postelein d'r in, en een streepje selderij en pieterselle."

„Die heb ik niet."

„Ik wel."

„Je bent een toffe, Kalsman."

„Ik ben een groenboer. Maar niet zo een die alles op de veiling koopt, maar zo'n ouwerwetse, die zelf ook zaait en plant, die houdt van al wat jong is. Nou, 'k ga piepers poten. O ja, doe wat fijn zand door je posteleinzaad as-je 't uitstrooit. 't Is zulk fijn spul, anders komt 't niet mooi verdeeld."

Niek knikte. Hij was al bezig met de langetuit-gieter z'n slapende plantjes tot nieuw leven te wekken. „Niet over 't blad," had Kalsman gezegd. „As-je sla over 't blad giet, wordt ze ruw en hard. Ja jong, 't is alles maar een weet."

Inderdaad, nu, op de tweede dag van zijn nieuwe werkplan, begon Niek dit al goed te begrijpen. Het plan had hij wel gemaakt, en zijn spaarpot had hij er voor over, maar wat zou hij begonnen zijn, als Kalsman niet zo aardig en zo behulpzaam voor hem was? Zorgzaam goot hij met de dunne lange tuit wat water bij ieder wortelvoetje. 't Was niet te begrijpen, dat in die kleine slappe blaadjes een dikke bloemkool groeien zou. Wat bestond er nog méér voor groente?

„Doperwtjes!" riep hij naar den ouden man in de verte. „Zijn diè moeilijk?"

„Te laat," riep Kalsman terug.

„Nou, dan komen ze maar wat later! Wat hindert dat?"

Maar Kalsman schudde het hoofd. „Te laat is te laat. Een mens moet niet willen wat niet kan. Doperwtjes en peulen en roomse bonen gaan in April de grond in en 't is nu einde Mei. Dat zal dan 't laatste zijn wat ik aan je Moeder lever!"

Niek keek op.

„Maar nièts tegen haar zeggen, Kalsman!"

„Vast niet! Hoe laat sta je 's morgens op?"

„Zeven uur."

„Da's net drie uur te laat, zou mijn vader gezegd hebben."

Ze werkten naar elkaar toe.

„Voor piepers heb ik geen grond genoeg, hè?"

„Nee, voor piepers niet. Jij moet kiezen, groente of piepers."

„Groente."

„Piepers is mak'lijker."

„Toch groente."

„In orde. Je selderij en pieterselleplantjes liggen in twee bosjes in de regenton. Je moet d'r maar an ruiken wat het een en wat het ander is."

Niek liep naar de ton, pakte in elke hand een bosje plantjes en rook en rook. Kalsman schaterde.

„D'r in gelopen!" spotte hij. „Komt het er veul op an, of je 't ene links zet en 't andere rechts, of andersom? Hersens gebruiken, man, en geen tijd verprutsen. Da's boerenwijsheid."

Niek lachte, maar een klein beetje als een boer die kiespijn heeft. Hij begon te begrijpen, dat je met ouwen Kalsman op je tellen moest passen, anders nam hij een loopje met je. En als er iets was, waar Niek moeilijk tegen kon, dan was het juist dat, dat hij „ergens inliep". Hij begon gauw, zoals hij het gisteren geleerd had, de kleine selderijplantjes uit te poten, keurig in een rechte rij. Daarvoor mocht hij de pootlijn gebruiken, een lang stuk touw tussen twee stokjes, die aan weerszijden in de grond werden gestoken. Langs dat touw kwamen dan de plantjes te staan, en als de rij vol was, verzette je de stokjes. Niek dacht onder het poten opeens aan school. Die middag had hij zitten draaien, had twee maal een beurt gemist en een portie strafwerk opgelopen. Dat moest er vanavond nou nog bij, bij het gewone huiswerk. Lang niet leuk. Vast geen spelletjes-tijd meer. Als hij de tijd tussen vieren en zessen voor „zijn land" wou gebruiken, zou hij moeten zorgen, vrij van strafwerk te blijven.

„Kan ik ook wel eens overslaan, later, als alles er in zit, Kalsman?" riep hij naar de gebogen figuur, die z'n poters in de gemaakte kuiltjes mikte. De ouwe man draaide het hoofd om. „Begin je nou al te slabakken?" riep hij terug. „Als je een goeie raad wil horen, jongske, luister dan: wie het met zo weinig mogelijk werk af wil, is de slaaf van zijn grond, en wie er veul werk voor over heeft, die is er de baas van. Nou môt je zelf maar kiezen."

„Ik kan best om half zeven opstaan."

„Da's een half uur gewonnen, dat spreekt."

Verbeelde hij het zich, of zei Kalsman dat „half uur" weer zo'n beetje spotterig? O, hij kon ook best om zes uur opstaan, waarom niet? „Hoe laat sta jij dan op, Kalsman?"

„Ik? O, op boerentijd, meestal om vier uur, op veilingdagen half vier. Je hebt er geen idee van, jong, hoe mooi 't zo 's morgens vroeg op 't land is, met de dauw nog overal op. En dan kunnen de planten alle werk het beste velen, zie je."

„Dus ik kon beter 's morgens in de vroege komen werken dan om deze tijd?"

„Veul beter."

Nieks hersens werkten. Dat was nog niet zo gek! Aan vroeg opstaan wende je wel. Als hij zijn wekker zette en naar zijn land ging terwijl alles thuis nog sliep, en hij kwam gewoon om acht uur aan het ontbijt, dan zou Moeder daar véél minder erg in hebben, dan dat hij elke middag pas tegen zessen thuis kwam uit school! Half zes op? Dat hadden ze vorig jaar in de vakantie ook wel eens gedaan, voor een vroege wandeling. Of vijf uur? Hij strooide van de zandhoop wat fijn wit zand door zijn bakje met posteleinzaad en liet zijn gedachten werken.

„Nou, dan kom ik morgen om half zes, of zes uur," riep hij.

„Je moet geen twee tijden noemen, dan weet ik nòg niks!"

„Half zes dan."

„Goed. 't Is geen veilingdag, dus ik ben er ook. Op veilingdagen ben ik tot een uur of zeven weg, zie je."

Niek antwoordde niet. Het leek hem opeens haast onmogelijk, hier alléén te werken. Zijn land, daar hoorde Kalsman helemaal bij. Hij stelde zich voor, hoe het zijn zou zonder hem. Alleen. En dan in de vroege morgenstilte, in die grote wijdeheid van lucht en land en water. De merel die ginds in de kersenboom zat, zou dan ook wel zingen. En als hij dan iets niet wist, zou hij niet kunnen vragen, maar zelf

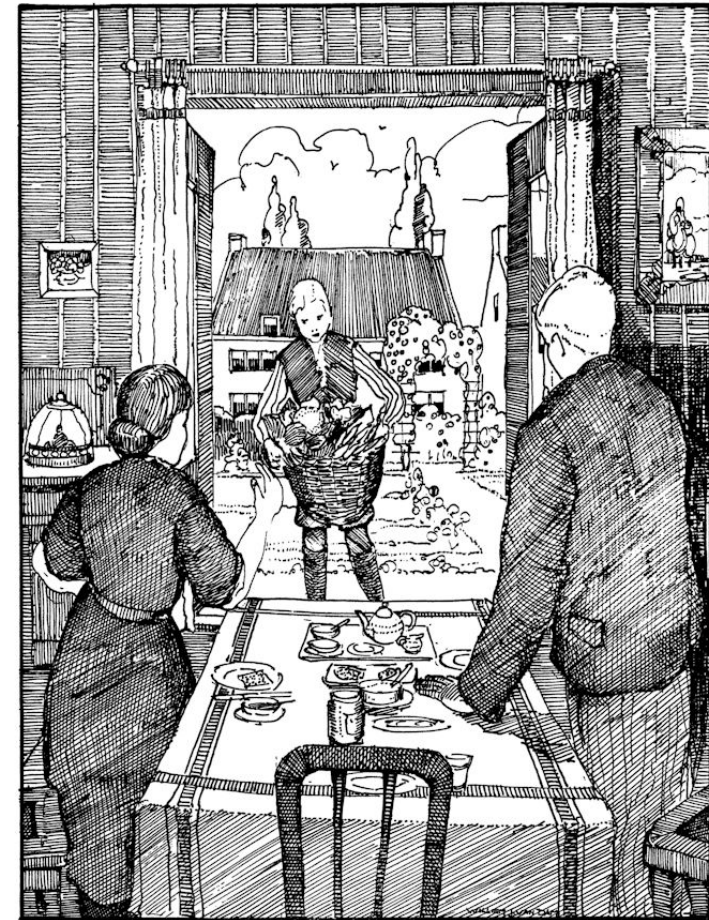
beslissen moeten, hoe hij doen zou. Weer kwam dat gevoel, dat hij ouder werd. Hij stond even heel stil en keek naar de afgemeten twee vierkante meters grond, met rietstokken omlegd, waarop hij zaaien ging. Postelein, voor Moeder. Voor het hele gezin. Het was begonnen als een plannetje om Moeder blij te maken — nu, na twee dagen, was het al een arbeidsplan geworden, dat helpen zou in de kosten van de huishouding, nu en in de komende moeilijke winter, als het misschien nog geen vrede, maar nog altijd oorlog wezen zou. Ook dat kleine plannetje van hem was al gegroeid. Maar hij moest er al zijn spaargeld voor over hebben, en vele uren die hij gewend was te slapen en ook nog wel veel andere uren, waarin hij gewend was geweest te spelen....

Kalsman kwam langzaam op hem toe en bleef bij hem staan. Hij keek naar het nog gevulde zaadbakje en glimlachte.

„Wil ze d'r niet in?” vroeg hij. En toen, opeens, met iets warms in z'n stem: „Ja jong, ik weet precies wat jij nou voelt en denkt. Je denkt: als die ouwe kerel d'r niet bij is, hier op dat land, dan ben ik maar zo'n klein pietertje van een mannetje in die grote wijde velden hier en dan wordt de hemel zo hoog en het water zo diep en de grond zo stug, en dat lijkt me wel wat erg vreemd en een tikkie onplezierig toe. Ja-ja. Ik ken dat. Ik heb ook alleen op het veld gestaan, toen ik elf jaar was. En och, weet je, Niek, zo blijft het toch eigenlijk altijd, ook als je een man bent geworden en als mens in het leven staat. D'r zijn andere mensen om je heen, en je werk en je pleziertjes en je zorgen, en die maken dat je dat niet altijd zo voelt. Maar opeens komt het weer over je, dat je toch eigenlijk niet veel anders dan een klein pietertje van een mens bent in de onmetelijkheid van het grote onbegrijpelijke leven. Ja-ja. Zo in zo'n zware oorlogstijd als nou voelt een mens dat weer dubbel. En dat is goed. Dat maakt dat we minder branie hebben. En dat we méér aan God denken. En dat we maar stilletjes proberen, alleen maar ons eigen werk zo goed mogelijk te doen. Dat kunnen we, zie je. Dat is, geloof ik, de grote troost, die God altijd voor ons heeft. Dat heeft Christus ook gedaan. Alleen maar zijn eigen werk, zo goed mogelijk. En wat je eigen werk is, dat geeft God ons allemaal binnen in ons eigen hart wel te verstaan.” Hij glimlachte een beetje. „Wat ben ik opeens an 't reneneren, hè jong. Och ja, je moet maar denken, ik kon je grootvader zijn.” Hij liep weer door, en begon het tweede stuk aardappelland te eggen.

Niek strooide het posteleinzaad uit. Zeer zorgvuldig deed hij het. Het was hem of het iets heel bijzonders was, wat hij deed. En dat was het ook. Want het was de eerste arbeid in zijn jonge leven, waarbij hij er diep over nadacht, dat het zijn plicht en tegelijk zijn vreugde was, het zo goed mogelijk te doen. Straks zou hij er vochtige jutezakken over uitspreiden, en elke dag zou hij kijken of het al opkwam. Dan gingen de zakken er af en dan moest elk onkruidje er uit gehaald worden, en als de dag heet was geweest, zou hij 's avonds extra moeten komen om zacht er over heen te sproeien. „Voor postelein hè-je juffertjes-handjes nodig,” had Kalsman gezegd. En de sla moest weer anders, en de kool wéér anders, en van de bonen en de andijvie en de worteltjes wist hij nog niets. Maar er was één ding, dat hij opeens wél wist en met grote zekerheid wist, en het maakte hem helemaal blij: het was God geweest, die binnen in zijn hart dit plan had ingefluisterd. Het was God, die hem van kind tot groten jongen deed groeien en die hem nu had doen voelen, dat hij niet meer alleen schoolwerk maken en spelen wou, maar dat hij, als Moeders oudste, een aandeel hebben wou in haar zorgen. Stilletjes maar je eigen werk zo goed mogelijk doen. Paste dat niet precies op hem? Zijn eigen werk — dat was nu deze groentetuin geworden. Het schoolwerk, dat had je met alle anderen gemeen. Maar dit hier, dit was zijn eigen, zijn persoonlijke taak, die hij niet meer los zou laten, ook al zou het misschien moeilijker worden dan hij nu al wist of zelfs maar vermoedde.

En in de weken die volgden, was het heel vaak moeilijker dan Niek het zich voorgesteld had, en véél moeilijker ook. Want daar kwam de Woensdagmiddag, waarop

Wat droeg die jongen?

de hele klas ging fietsen, met Meester er bij. Maar die morgen vroeg, toen hij zich juist had verheugd in de eerste bloei die hij aan zijn boontjes zag, had Kalsman opeens gezegd: „As je vanmiddag je boerenkool niet uitpoot, kun je 't wel laten. Ze wordt te groot. Als de wortels geel worden of knollig, wordt het niks meer. Je denkt zeker, dat die kool op jou wacht?” En hij wist wel zeker dat hij, als hij de hele middag gefietst zou hebben, 's avonds te moe zou zijn. En wat een onkruid zat er tussen de worteltjes! „Wat eet je liever, peen of onkruid?” had Kalsman ook al gevraagd. En er was een rij polbonen, die door de warmte toch was gaan ranken en die nu stokken moesten krijgen. En de selderij moest uitgedund; die had hij te dicht op elkander gezet. „Twee kalvers met één portie eten,” had Kalsman ze genoemd. En de vijftien tomatenplanten, die hij poten moest, stonden al drie dagen achter de schuur in hun te klein geworden verspeepotjes te verlangen naar volle grond. Nee, bij „het eigen werk” was dit jaar voor de grote klasse-fietstocht geen tijd.

„Wou je nog erg graag lid van die voetbalclub worden, Niek?” Ook deze vraag van Vader was zo'n heel moeilijk ogenblik. Een jaar lang had Niek om dit lidmaatschap gezeurd. Maar het kostte vijf gulden, en het had steeds niet gekund. „Ik heb een klein extraatje gehad op kantoor,” zei Vader, „en nou mag je.” Het was of er in Nieks hart opeens een storm opstak van tegenstrijdige gedachten. O, zo'n heerlijke lange Woensdag- en Zaterdagmiddag op het voetbalveld! Hij zou misschien gauw een van de besten zijn, in het elftal gekozen worden, keeper worden... De storm ging liggen. Er was „een eigen werk,” dat hij van God had ontvangen en aangenomen. „Volgend jaar gráág, Vader,” zei hij. „Mag dat? Van 't jaar maar niet meer.” Hij voelde hoe Vader hem oplettend aankeek en hem niet begreep, en toch niet vroeg. Dat was prettig. En prettig was het ook, aldoor moeders bloemen in de huiskamer te zien.

Maar er kwam óók een ogenblik, dat nog honderdmaal prettiger was! Dat was de Woensdag, waarop Niek 's morgens tegen achten het ontbijtkamertje binnenstapte. Wat droeg die jongen? Bijna ging hij zelf schuil achter de grote mand die hij torste. „Asjeblief, Mam,” zei hij. „Kropsla voor vandaag, slaboontjes voor morgen, worteltjes voor Vrijdag en bloemkool voor Zaterdag. Voor Zondag krijg je weer vers.” Ze waren allemaal opgevlogen van hun stoelen.

„Wat zullen we nou hebben?” riep Vader.

„Kind!” riep Moeder. „Waar haal je dat allemaal vandaan? Wat een prachegroentel! Ging er een kar langs? Een schreeuwerd?”

„Niks hoor!” zei Niek. O, hij had wel kunnen dansen en schreeuwen van plezier. Hij zag in Vaders ogen een lichtje komen van een verbaasd en blij begripen. O wat hield hij toch verschrikkelijk veel van al die mensen hier. Kijk Moeder nou voelen aan de dikke slakroppen!

„Niks hoor!” herhaalde hij. „Niks te karren of te schreeuwen. Ik heb tegenwoordig een groentetuin. Ik heb een stuk land gepacht bij Kalsman. Ik bewerk het zelf. Je krijgt daar voortaan al je groente uit, Mam.”

„Dat is mannetaal!” zei Vader.

En Moeder? Met in de ene hand een bloemkool en in de andere een dikke bospeen sloeg ze allebei haar armen om Niek heen en zoende hem of hij jarig en overgegaan en van een ongeluk gered was alles tegelijk. Hij worstelde om los te komen. „Schei toch uit!” riep hij.

„O jongen, ik ben gek van plezier! Vertel toch alles er van! En ik wil er naar toe! Ik moet het zien!”

„En ik moet gauw eten,” zei Niek, „anders kom ik te laat op school. Ik rammel.”

„Je rammelt iedere morgen!”

„Ik ben ook altijd al van vijf uur af op mijn land an 't werk.”

„Tjongel!” zei Vader.

Het was gek, maar die enkele woorden van Vader maakten Niek nog het allermeest blij.

De zomer verliep. Het was al gewoonte geworden, dat Moeder vaak meeding naar „Nieks land”, met een mandje achter op de fiets, en dat ze samen plukten en sneden. Er was overvloed. Al de weckflessen zelfs werden er van gevuld. Heel vaak stond Moeder onder het gezellige werk even stil en keek uit over de weiden, die vredig zich uitstrekten in het nazomer-licht. Eens zei ze: „Je hebt me nog meer gegeven dan groente, Niek.”

„Wat dan?”

„Rust van binnen. Vertrouwen in de toekomst.”

Daar werd hij zelf stil van. Hij verzamelde tomaten in een ondiepe bak. Ze mochten elkaar niet drukken. Twee stonden er al vol. „Ik koop nog wat flessen,” zei Moeder. „Ik heb zóveel uitgespaard door jou. Je zult wat beleven!”

„Een fijne gevulde inmaakst zeker,” zei Niek.

„En nog wat.”

„Wat dan?”

„Kwekers zijn nooit nieuwsgierig,” zei Moeder. En dat klonk opeens héél geheimzinnig.

De herfst bleef lang zacht. Al was het meeste werk nu voorbij, „oogsten” kon Niek nog steeds. Verschillende koolsoorten, andjvie, late sla en snijbiet, koolraap en winterwortels, van alles had hij nog. En alle winterbonen moesten uitgetrokken en te drogen gehangen worden. Toch viel er dikwijls een leegte over den jongen. Was „zijn eigen werk” nu haast voorbij? Het was véél geweest en dikwijls haast te zwaar, maar toch was het héérlijk geweest ook. „Het volgend jaar”, had Vader gezegd, „maken we er ons familieland van. Dan helpen we allemaal mee.”

„Kalsman wil wel een groter stuk verhuren,” had Moeder al geweten. Hij wordt te oud, zegt hij, voor zoveel grond. Dan zetten we ook aardappels.”

„De welvaart van de familie,” had Vader toen weer gezegd, lachend en toch met wat ernst er in, „en dat hebben we aan Niek te danken.”

„Wacht maar,” vulde Moeder aan. En weer trof Niek dat geheimzinnige in haar stem en ogen. Wat was er toch? Voerde ze wat in haar schild?

Ja, die Moeder voerde wat in haar schild. Maar wat dat was, daar kwam Niek nog lang niet achter. Vaak ving hij een blik van verstandhouding op tussen Vader en Moeder, soms vond hij dat er een rare lucht van beits of verf in huis hing, maar dat vergat hij ook weer. Eens vond hij 's avonds Moeder aan de tafel zitten, met een appelstroopblikje vóór zich, dat ze haastig voor hem wegstopte.

„Wat voer je uit?” vroeg hij, plotseling razend nieuwsgierig. Maar Moeder deed opeens of er niets geheimzinnigs was. „Dat mag jij best weten,” zei ze. „Dit is mijn spaarpot, waar ik al het geld in heb gedaan, dat ik anders aan groente zou hebben moeten uitgeven. En aan al die bruine bonen, die we nou maar voor het doppen hadden. En nou tel ik na, of er nog een kistje sigaren voor Kalsman en een Kerstboom voor ons in zit. Want al die nieuwe flessen heb ik er ook al uit betaald.”

„En?”

„Het zal wel lukken.”

Een Kerstboom hadden ze nog nooit gehad. Dat vond Niek enig, dat er uit zijn plan ook nog een Kerstboom groeide. En Kalsman gunde hij gráág wat. Eigenlijk liep hij zelf al lang met een wens rond: voor Sint en Kerstmis samen had hij een aquarium willen vragen. Maar nu hield hij zijn mond. Een Kerstboom was leuker, daar hadden ze allemaal wat aan. En hij wou ook eigenlijk niets vragen. Net of hij een soort beloning verwachtte voor wat hij gedaan had.

„Bedoele je dat?” vroeg hij, toen je zei, dat ik eens wat beleven zou?”

„Dat ook.”

„Wat dan nog meer?”

„Iedereen heeft wel eens een geheimpje,” zei Moeder. En ze zei het zó, dat Niek het nodig vond even een robbertje met haar te boksen. Maar wijzer werd hij daar niet van.

Dát werd hij pas op Kerstavond, toen ze allemaal zo prettig om het verlichte

boompje zaten, waar twee pakjes onder lagen. Uit het ene kwam een grote pop voor Fietje, die ze verrukt in haar armpjes hield. En uit het andere een meccano-dooos voor Hans, waar hij direct mee begon te spelen. „Dank je wel, Vader!” riep de kleine jongen al voor de derde keer. „Zo’n doos wou ik net zo graag!” Toen stond Vader op. Bij het licht van de kerstboom ging hij staan. „Die pop en die doos,” zei hij, „die heeft Moeder voor Fietje en Hans kunnen kopen door het werk, dat Niek voor ons gedaan heeft. Nu we hier het Kerstlicht zien stralen en door te denken aan het Kindje in de Kribbe weer zo heel goed weten, dat het Licht van liefde en arbeid in de wereld alle duisternis overwint, nu wil ik ook tegen onzen Niek zeggen, dat hij deze zomer voor Moeder en mij een lichtje is geweest, dat ons erg, erg veel geholpen heeft. Ja Niek, je vindt het misschien niet eens prettig, dat ik dat zo zeg, maar daar heb ik nou behoefte aan. En wat ik nou ga zeggen vind je hoop ik wel prettig.”

„Niek heeft nog geeneens een pakje!” riep Fietje uit.
„Nee, prul, Niek heeft nog geen pakje. Want Nieks cadeau kon niet in een doosje. Het wacht boven op hem. In... in het dichte kamertje.”
Niek sprong overeind. In het dichte kamertje, het ongebruikte lege kamertje, dat ze over hadden, sinds er geen dienstbode meer was, die bij hen sliep? Wát wachtte daar op hem? Hij keek naar Moeder. Haar gezicht straalde. Wat dan? Wát dan?
„Weet je nog hoe je gisteren mopperde, Niek,” vroeg Moeder, „omdat Hans altijd al je spullen door elkaar gooit? En dat je bed zo...” Maar ze praatte tegen een rug. Want Niek was de kamer uitgehold, de trap op, en allemaal renden ze achter hem aan. Ze hoorden hem een deur opengooien, het licht aan knippen, ze hoorden een kreet... en toen ze ook op de overloop kwamen, duikelde daar een dól blijde jongen kopje over het gangportaal. „Een eigen kamertje! Ik heb een eigen kamertje!” gilde Niek. „O Moeder, wat reuze-reuze fijn! En ’t is allemaal zo mooi. ’t lijkt allemaal wel nieuw! Hoe kón dat nou? Hoe kunnen jullie dat betalen?” „Vader heeft alles zelf getimmerd en gebeitst,” vertelde Moeder. „Ja jongen, je vader houdt ook van eigen werk. En ik heb genaaid wat er te naaien viel. En ’t hout — dat is uit het appelstroopblikje gekomen.”
Niek stond midden in zijn nieuwe heerlijkheid. Een opklapbed, een schrijftafel, twee stoelen, een boekenkastje, een verborgen wasplank, alles in dezelfde rood-bruine kleur gebeitst, en de muren zo mooi effen geel.
„En wat een vrolijke gordijntjes, Mam!” Voor het raam, voor het waskastje en de boekenplankjes, overal lachten dezelfde bloemgordijntjes hem tegen. En Moeders laatste chrysanten op de schrijftafel!
„Ben je blij, Niek?” Och heden, die arme Moeder. Ze werd haast verpletterd onder zijn omhelzing. En Vader kreeg ook zijn deel. Maar...
„Is je stroopblikkie nou leég, Mam?” Nieks stem klonk heus een beetje sip. Vader trok wat uit zijn zak en rammelde er mee. „Die vraag had Moeder verwacht!” lachte hij. „Niks hoor, Niek, hij rammelt nog. Hóór je? D’r zit nog net genoeg in om je land weer in te huren en zaad te kopen. We houden het lichtje dat jij aangestoken hebt, allemaal samen brandende, mijn jongen. Gaan we nou weer naar de Kerstboom?”
Die avond, voor het eerst van zijn leven, ging Niek gelijk met Vader en Moeder naar bed. Hij kon zich niet herinneren, zich ooit te voren zó gelukkig te hebben gevoeld.

Kerstmorgen.

Kerstmorgen.

Woorden van Mien Labberton. Muziek van Eveline Syphens
Allegretto. In stille blijdschap. Gebonden.

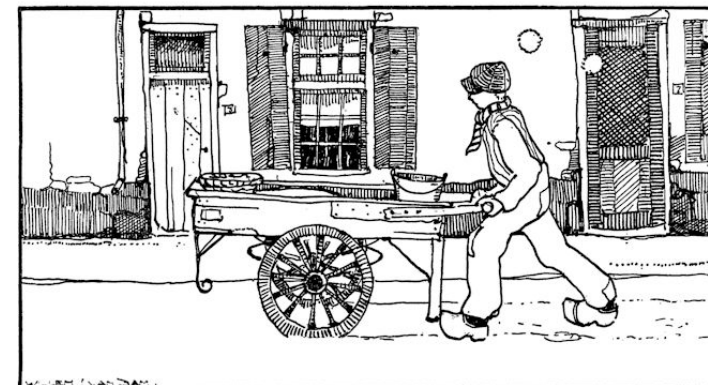
1. Het Kerstlicht na-dert

1. stil en goed de win-ter-grau-we aar-de, Het spren-kelt zach-te lief-de-gloed Die

1. 'don-kerst zwart reeds klaar-de; Nu valt een glans van ster-ren-schijn Om

1. 't hoofd-je in het krib-je klein.

Dit lied kan 1- of 2-stemmig
 gezongen worden. Alle rechten voorbehouden.

„Schelvis, mooie schelvis.“

ROOBBOL

DOOR

A. J. C. MIEDEMA-ZILVER

Gerrit en Dientje Willems hingen uit 't zolderraam van 't kleine huisje in de Valkstraat. Voorzichtig bogen zij zich over de rand van de smalle goot, die langs 't raam liep en nu geheel met sneeuw was gevuld.

„Hè, wat is 't toch saai in de straat,” zuchtte Dientje. „Nu moest er maar eens iemand voorbij komen, dan konden wij tenminste eindelijk eens een paar sneeuwballen naar beneden gooien.”

„Houd je stil, daar zie ik wat,” zei Gerrit, „ik geloof heus, dat 't Teunissen, de visboer is. Ja, hij is 't, ik zie 't aan zijn kar! Nou zullen we 't hebben!” Van louter pret gaf hij zijn zusje een flinke stomp tegen haar arm. „Nou je hoofd een beetje terugtrekken,” waarschuwde hij, „tot Teunissen precies met zijn kar voor ons huis is en dan mikken wij een paar flinke ballen naar beneden. Ik zal 't sein wel geven,” vervolgde Gerrit, die er altijd op uit was de een of andere guitenstreek te bedenken, waarbij zijn twee jaar jonger zusje, de twaalfjarige Dientje, hem graag hielp. Vol spanning gluurden twee olijke gezichten met paarse wangen en rode neuzen van de pittige vrieskoude, over de rand van de goot, terwijl twee paar handen de sneeuwballen kneedden.

Onder 't geroep van „schelvis, mooie schelvis,” kwam Teunissen nader. „Schelvis, mooie schel . . .”, hier bleef hij plotseling steken, want floep -- vloog de sneeuw naar omlaag. Dientje's bal kwam precies in de mand met vis terecht, terwijl die van Gerrit de achterkant van Teunissen's

grote flaphoed raakte, zodat deze hem half over 't gezicht schoot. Met een ruk stond de wagen stil. Teunissen schoof zijn hoed naar achteren, balde zijn vuisten en ging in strijdlustige houding voor zijn wagen staan. „Rakkers, als ik jullie te pakken krijg, zal 't niet mals zijn,” riep hij woedend, terwijl hij zijn ogen onderzoekend door 't straatje liet gaan. Hij keek naar rechts, hij keek naar links, liep zelfs de straat een eind terug, maar kon de boosdoeners niet bespeuren. Hij mompelde nog enige onverstaanbare woorden, drukte zijn hoed steviger op zijn hoofd, greep de wagen zo hardhandig beet, alsof hij zijn plaaggeesten te pakken had en wist niets beters te doen, dan maar verder te rijden.

Gerrit en Dientje staken voorzichtig hun hoofd uit 't raampje om hem na te kijken. Tegelijk zagen zij weer nieuwe voorbijgangers, die ook danig door hen bekogeld werden.

„Kom, laten we nou naar beneden gaan, ik ben bijna bevroren,” zei Dientje eindelijk, terwijl zij haar verkleumde handen onder haar armen stopte. „Maar wacht eens,” viel zij zichzelf in de rede, „ik geloof heus, dat ik Roodbol zie aankomen. Die zullen wij eerst nog eens flink raken.” Roodbol was een klein, nietig mannetje. Zijn hoofd stond een beetje scheef en helde naar zijn rechterschouder, die veel hoger was dan zijn linker, waardoor men vaak de indruk kreeg, dat hij ingespannen naar iets luisterde. Zijn eigenlijke naam was Wibol, maar om zijn vuurrode haren had hij de naam „Roodbol” gekregen. Vroeger kon hij er heel boos om worden en dreef tegen de kinderen uitvallen, maar nu hij ouder was geworden, deed hij maar alsof hij er zich niets van aantrok.

Toen hij vlak onder 't zolderraam was, schepten de beide ondeugden handen vol sneeuw uit de goot en wierpen deze naar beneden. Roodbol's jas en hoed waren onder de sneeuw bedolven. Maar nog vonden Gerrit en Dientje dit niet genoeg. Zij bleven hem ballen nagooien, tot hij niet meer onder hun bereik was.

Zonder op of om te zien liep hij echter onverstoorbaar verder en schudde alleen de sneeuw af van 't pak, dat hij onder zijn arm droeg. „Zeker een paar oude schoenen, die hij heeft opgelapt,” opperde Gerrit. „Hij draagt ze voorzichtig, alsof hij een kind in zijn arm heeft.”

Roodbol was namelijk schoenmaker van zijn vak en woonde met zijn oude moeder even buiten 't dorp. Hij had er wel eens over gedacht midden in 't dorp te gaan wonen in de hoop, dat hij dan meer klanten zou krijgen, maar de huisjes waren daar alle veel duurder en zijn moeder vooral was bang, dat de kinderen hem dan nog erger zouden plagen, dus bleven zij maar rustig zitten.

Toen hij de straat uit was, zei Dientje opeens: „Lieve help, ik had moeder beloofd op Miepje en Jantje te passen en nou zijn we warempel al bijna een uur boven.”

„Ja, dat is waar ook! Wat zouden die twee uitgevoerd hebben?”

Beiden liepen zo hard zij konden de trap af. Vooral Dientje's hart klopte wel wat onrustig. Hoe kon zij nou zo dom zijn de kleintjes te vergeten! Stel je voor, dat zij te dicht bij de kachel waren gekomen of dat zij de

koffiepot van 't tafeltje hadden getrokken! Zij stonden tegelijk voor de kamerdeur en duwden deze zo gauw mogelijk open. Zij slaakten een zucht van verlichting, toen zij zagen dat Jantje en zusje nog even zoet op de grond zaten te knikkeren, als een uurtje geleden.

„Omdat jullie nou zo lief zijn geweest, zal ik nog een beetje met je gaan spelen,” zei Gerrit, terwijl hij op zijn hurken ging zitten om mee te gaan knikkeren. Dientje ging gauw tafel dekken en boterhammen snijden. Als moeder straks thuis kwam, moest alles in orde zijn!

Moeder Willems ging twee maal in de week uit werken, want het kleine pensioentje, dat zij drie jaar geleden na de dood van haar man had gekregen, was niet toereikend om in haar onderhoud en in dat van haar vier kinderen te voorzien. Zij had al een flinke hulp aan Dientje en ook aan Gerrit, want al konden zijn grappen en guitenstreken wel eens wat ver gaan, hij had toch een goed hart en hielp zijn moeder graag met allerlei karweitjes, die hij te zwaar voor haar vond.

Het was half zes toen moeder thuiskwam. Zij zag er bleek en vermoeid uit, maar toch keek zij vrolijk en zei opgewekt: „Kijk eens kinderen, wat Mevrouw van Baak mij gegeven heeft, omdat 't morgen Kerstmis is!” Vier paar ogen keken vol verwachting naar de twee pakken, die moeder op tafel had gelegd. Toen zij er voorzichtig de papieren had afgedaan, kwamen er uit vier monden kreten van blijdschap en verrukking. En dat was best te begrijpen, want behalve een groot stuk gebraden vlees, stond er ook nog een prachtige tulband op tafel!

„O kijk eens,” riep Jantje, terwijl hij met zijn vingertje naar de krenten en rozijnen wees: „ik geloof, dat er wel duizend in zitten. Mag ik er eentje uitpikken moeder?” vroeg hij vleidend.

„Nee kereltje, dat gaat niet,” lachte moeder, „je moet tot morgen geduld hebben en dan zal ik een hele dikke rozijn voor jou uitzoeken.”

„Zeg Dientje,” vervolgde zij, „zet al dat lekkers maar gauw in de keukenkast, anders kan Jantje 't haast niet uithouden!”

Toen zij aan tafel zaten, zei Moeder opeens: „Gerrit, weet je wat jij straks eens doen moest?”

„Nee, wat dan?”

„Aan tante Leen gaan vragen of zij morgen bij ons komt eten. Zo'n lekker maaltje zal ook haar best bevallen!”

„Hè ja, dat is leuk! Mag Dientje ook mee? Dan kunnen wij samen met de sleë gaan!”

„Dol,” riep Dientje, in de handen klappend van blijdschap. „Is 't nog glad, moeder?”

„Ja, spiegelglad, jullie mogen wel voorzichtig zijn.”

Terwijl moeder Jantje en zusje naar bed bracht, kleedden Gerrit en Dientje zich warm aan en deden beiden nog een extra dikke das om, die moeder voor hen had klaar gelegd.

Toen Gerrit in 't schuurtje was om de sleë te krijgen, viel zijn oog op een paar oude kapotte pantoffels, die moeder al lang voor de vuilnisbak had bestemd, maar die nog steeds vergeten in een hoekje stonden.

Toen hij vlak onder 't zolderraam was

Hij wikkelde ze in een courant en stopte ze in de slee.

„Wat is dat voor een pakje?” vroeg Dientje verwonderd, toen zij in de slee ging zitten.

„Dat zul je wel zien,” antwoordde Gerrit geheimzinnig.

Dientje vroeg niet verder. Zij begreep, dat hij weer wat in zijn schild voerde en verkneuterde zich al van te voren van de pret.

Het was een mooie heldere avond. Het vroom, dat 't kraakte. Het sleetje, dat door Gerrit aan een flink touw werd voortgetrokken, gleed dan ook met een flink vaartje door de dorpsstraat.

„Eerst naar tante Leen,” commandeerde Gerrit.

Tante Leen was moeders oudste zuster. Zij was niet getrouwd en had tot grootvaders dood met hem samen gewoond. De kinderen hielden veel van haar. Zij vonden 't altijd een feest, als zij een dagje bij hen kwam. Moeder had haar best bij zich in huis willen hebben, maar tante had veel last van hoofdpijn en dan was de drukte van 't viertal haar te veel. Toen de kinderen aanbelden, stond zij juist klaar om boodschappen te gaan doen. Zij gingen nu maar niet naar binnen, doch brachten moeders verzoek aan de deur over. Tante zei, dat zij graag wilde komen en dus stapte Dientje weer gauw in de slee.

„Waar gaan we nou heen?” vroeg zij verwonderd, want in plaats dat Gerrit de dorpsstraat weer terugging, liep hij juist de straat verder uit.

„Naar Roodbol,” antwoordde hij kort.

„Wat moeten wij daar doen?”

„Moeders oude pantoffels brengen!”

„Moet hij die dan maken?”

„Wel nee, 't is maar voor de lol!”

„Durf je dat echt?”

„Er is nog al wat aan te durven.”

Bij 't huisje, waar Roodbol woonde, bleef 't sleetje staan. Dientje stapte er uit en was vol afwachting, wat er nu gebeuren zou!

Gerrit nam de pantoffels uit de slee, deed 't papier er af en stopte in de tenen van beide sloffen een flinke klomp sneeuw.

„Ziezo, nou naar binnen,” besliste hij „en dan zeg ik aan Roodbol of hij deze wil maken en dat ik er zijn loon al ingedaan heb. Zal die effe schrikken, als hij die koude sneeuw voelt!”

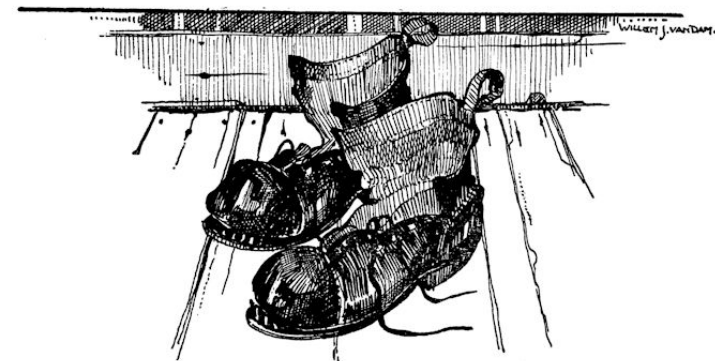
Hij lichtte de klink van de buitendeur op en beiden stonden in 't donkere gangetje. Gerrit klopte aan 't voorkamertje, dat Roodbol voor zijn schoenmakerij had ingericht. Toen er geen antwoord kwam, stapten zij naar binnen, doch tot hun verwondering was 't er donker. Alleen kwam er een flauw schijnsel door een kier van de deur, die naar 't achtervertrekje voerde.

Gerrit liet zich niet gauw uit 't veld slaan. Na een harde klop deed hij ook deze deur open en bleef toen met Dientje sprakeloos van verbazing op de drempel staan. Daar, in 't kamertje, zaten Roodbol en zijn moeder aan de tafel, terwijl boven op de tafel een prachtig kerstboompje stond vol brandende kaarsjes.

Roodbol sprong op en keek de kinderen vol verbazing aan. Eindelijk zeide hij: „Wat komen jullie doen? Je zou een mens laten schrikken! Of heb je misschien een werkje voor me? Dat zou ik best kunnen gebruiken. Moeten die gezoold?” vervolgde hij, naar de pantoffels wijzend, die Gerrit onder zijn arm had. Hoe 't kwam, begreep Gerrit zelf niet, maar hij voelde zich opeens een beetje verlegen en stamelde: „j-ja of eigenlijk nee. Die had ik zo maar meegenomen. Hij hield de sloffen stijf tegen zich aan en probeerde ze onder zijn trui te stoppen. De moeder van Roodbol had nog niets gezegd, maar toen zij naar Dientje keek, die haar ogen niet van de kerstboom kon afhouden, zeide zij vriendelijk: „Kom maar gerust verder hoor, dan kunnen jullie de boom eens van dichtbij bewonderen.” „Hoe prachtig!” vond Dientje, „en wat een mooie dingen hangen er aan.” „O Gerrit, kijk toch eens naar die ster en die zilveren ballen!” „Ga er maar gerust bij zitten,” zei 't oude moedertje weer, terwijl zij een paar stoelen aanschoof. „Wij hebben ieder jaar een boompje,” vervolgde zij. „Dat zouden wij niet graag missen. Het geld, dat mijn zoon krijgt voor 't eerste paar schoenen, dat hij in Januari moet zolen, legt hij dadelijk apart en daarvan wordt dan in December een kerstboom gekocht. En al dat moois, dat je daar ziet hangen, is bijna allemaal nog uit de tijd, toen Roodbol een kleine jongen was. Bekijk 't dus maar eens goed, dan schenk ik terwijl een kopje lekkere anijsmelk voor jullie, want je hebt rode neuzen van de kou!” Het moedertje babbelde zo gezellig, dat de kinderen langzamerhand geheel op hun gemak kwamen. Roodbol zelf sprak niet veel, maar Gerrit vond, dat hij van dichtbij toch wel een erg vriendelijk gezicht had. Juist toen Gerrit zijn kopje naar zijn mond bracht om een slokje van die fijne melk te drinken, voelde hij iets heel kouds en nats tegen zijn lichaam. Het was alsof er een ijskoud straaltje al lager en lager gleed. Hij drukte zijn hand tegen zijn maagstreek, maar toen werd 't nog veel erger! O hemel, schrok hij, dat was natuurlijk de sneeuw uit de pantoffels, die door de warmte ging smelten! Hij begon te draaien op zijn stoel. Hij kon haast niet meer stil zitten. „Wat moet ik beginnen?” vroeg hij zich af. „Nou heb ik Roodbol te pakken willen nemen en nou heeft de sneeuw mij te pakken!” Plotseling stond hij op, want dat hield hij niet langer uit. „Wat ga je nou doen?” vroeg Dientje, die de pantoffels al lang vergeten was. „Ach niets, ik ben zo weer terug,” mompelde hij, terwijl hij zo gauw mogelijk naar buiten liep. Daar trok hij de sloffen onder zijn trui uit en gooide ze, zover als hij kon, de straat in. Ziezo, die was hij kwijt! Hu, wat was dat koud! Nou maar weer gauw naar binnen. „Wat is dat voor een dik boek?” hoorde hij Dientje vragen toen hij bin-

nenkwam en zij wees met haar vinger op 't boek, waaruit Roodbol straks zat te lezen. „Dat is de bijbel, kind,” antwoordde moeder Wibol. „Op de vooravond van Kerstmis leest mijn zoon mij altijd 't verhaal voor, waarin verteld wordt, dat Jezus geboren werd.” „Moeder leest ook wel eens uit de bijbel,” zei Dientje, „maar dat begrijp ik nog niet erg.” „Wacht,” zei Roodbol opeens, „dan heb ik nog wel iets voor jullie, dat je beter zult begrijpen.” Hij ging naar de kast en haalde er een boekje uit, waarin twee mooie Kerstverhalen stonden. „Dit mogen ze wel houden, hè moeder?” vroeg hij, terwijl hij 't voor de kinderen op tafel legde. „Natuurlijk, dat hebben ze dan van 't Kerstmannetje, zullen we zeggen,” lachte moeder Wibol. Gerrit en Dientje werden er verlegen van. Wie had nou toch kunnen denken, dat Roodbol, die ze altijd zo geplaagd hadden, zo'n aardige man was. Toen ze een half uurtje later door de besneeuwde straat reden, waren ze beiden dan ook heel stil. „Niks aan moeder vertellen van Roodbol en van dat boek, hoor,” zei Gerrit eindelijk. „Dat doe ik morgenavond wel, als de kleintjes naar bed zijn en dan vragen we of moeder ons die verhalen voor wil lezen.” Toen zij thuiskwamen, bracht Gerrit de slee naar de schuur en zette er 't boek voorzichtig achter tegen de muur, waarna hij de deur op slot deed. „Ziezo, hier zal niemand 't vinden,” zei hij voldaan tegen zichzelf. De volgende dag was 't Kerstmis! De kleintjes mochten met Gerrit en Dientje mee om tante te gaan halen. Tante Leen was altijd vrolijk en opgewekt en kende allerlei leuke spelletjes, zodat de middag om was, voor dat zij 't wisten. Toen moeder de tafel begon te dekken en de tulband er op zette, sprong Jantje er dansende om heen en zei: „Mijn maagje kriebelt van de honger moeder! Geef nou toch gauw die dikke rozijn, die je beloofd hebt, dan gaat de kriebel wel weer over!” Allen begonnen te lachen, maar hij moest toch nog even geduld hebben, want 't lekkere gebraden vlees, waar moeder appelmoes bij gekookt had, moest toch eerst nog naar binnen. De tafel zag er echt gezellig uit! Moeder en tante hadden bij ieder bordje een takje hulst gelegd en in 't midden stond een heel, heel klein Kerstboompje, waar vier kaarsjes in stonden. Voor ieder kind één! Na tafel werden Jantje en zusje naar bed gebracht en toen moeder beneden kwam, keek Dientje Gerrit veelbetekenend aan. Deze ging de kamer uit en kwam even later terug met Roodbol's boek onder zijn arm. „Wat heb je daar?” vroeg moeder verwonderd. „Dat zijn twee Kerstverhalen, die Dientje en ik gisterenavond van Roodbol hebben gekregen.”

„Van Roodbol? Maar jongen, hoe kan dat nou?“
 „Ik zal 't vertellen,“ zei Gerrit en hij biechtte heel eerlijk, wat er gisteren gebeurd was.
 Moeder en tante luisterden vol aandacht. Toen Gerrit zweeg, zei moeder niets en was 't even heel stil in de kamer.
 Daarna nam moeder Roodbol's boek en begon voor te lezen. De kinderen luisterden met schitterende ogen en gloeiende wangen. Zo iets moois hadden zij nog nooit gehoord!
 Toen de verhalen uit waren, hadden zij best gewild, dat moeder nog eens van voren af aan begon, maar 't was al zo laat geworden, dat 't heus bedtijd werd. Dientje vooral had erge slaap en maakte gauw, dat zij boven kwam.
 Gerrit kon er niet toe besluiten. Hij ging op een bankje bij de haard zitten en had diepe rimpels in zijn voorhoofd van 't denken.
 „Waar denk je toch aan jongen?“ vroeg moeder, terwijl zij naast hem ging staan en haar hand op zijn schouder legde.
 „Wel, ik dacht er aan, dat ik Roodbol altijd gesard en geplaagd heb en eigenlijk komt 't voor een groot deel door hem, dat wij zo'n fijne Kerstavond hebben gehad!“
 „Ik ben blij, dat je dit zelf inziet, Gerrit!“
 En even later zei moeder zacht: „Ook Jezus is altijd geplaagd en bespot en toch hebben wij 't mooie en heerlijke Kerstfeest alleen aan Hem te danken!“
 Gerrit stond op en na moeder en tante goedennacht gezegd te hebben, ging hij naar boven. Een paar minuten later kwam hij echter weer terug, stak zijn hoofd om de hoek van de kamer en zeide: „Moeder, als onze schoenen kapot zijn, moet niemand anders ze maken dan Wibol En Roodbol zal ik hem nooit, nooit meer noemen!“

EEN KONING IN STROOI
 DOOR C. E. POTHAST-GIMBERG

Het schip van het hoge, oude kerkgebouw werd spaarzaam verlicht door een enkele kaarsenkroon. In de schemering van de zijbeuken speelde een matte glans om een zware, koperen luchter. Tal van kaarsen, in houders van ruw berkenhout, beschenen het brede podium onder de preekstoel: kerstspel in de oude kerk.
 Daar zat Maria in een wijde, blauwe mantel, het hoofd teder gebogen over een schamele kribbe.
 Een ruige, goedige Jozef stond achter haar en tuurde dromerig in een kaarsvlam.
 Een paar herders knielden bij de kribbe, één leunde op zijn staf.
 En terwijl de zachte tonen van een fluit aanzweefden over de luisterende mensenhoofden, naderden door het middenpad van de kerk, tussen de hoge gebeeldhouwde banken door, plechtig en langzaam de drie Wijzen uit het Oosten.

Sy sochten onsen Heerhen uyt soo verren landt
 d'Heylighe drie Koon'ge met offerhandt.

Han was de laatste koning. Met hoog opgericht hoofd droeg hij zijn geschenk in goud voor zich uit. Zijn purperen mantel hing in rijke plooiën van zijn schouders; hij wist, dat zijn kroon vorstelijk stond boven zijn keurig geknipt haar.

„Hm,” dacht hij tevreden: „Dat heb ik tenminste doorgezet.”

Moeder vond het nog niet nodig, dat hij al naar den kapper ging.

Maar of het voor een Koning niet heel wat anders was!

Hij moest zich vanavond al genoeg schamen over zijn versleten en gestopt ondergoed.

Moest je die anderen zien! Hij alleen droeg nog van die ouderwetsche rommel, net een klein kind, met eigeengebreide borstrokjes . . . Hij was toch al veertien . . .

Kribbig, maar eigenlijk beschaamd, haalde hij bijna onmerkbaar de schouders op. „Moeder ook altijd.”

En terwijl hij daar statig voortschreed tussen de kerkgangers, flipte hem even een beeld van hun sobere huiskamer voor ogen:

Moeder aan tafel, ijverig naaiend, of breiend. Vader, die al maanden ziek was in een ruststoel vlak bij haar, terwijl hij stil vergenoegd de vlugge beweging van haar handen volgde . . . Kom, hij moest opletten, want de drie koningen waren bij de brede trap van het podium gekomen. Terwijl Han met een vorstelijk gebaar zijn zijden mantel vaster om zich heen sloeg, om niet te struikelen, was er nog even een verwondering in hem om Vaders tevreden gezicht: hij was toch al zolang ziek en zag nooit anders dan de meubels om zich heen . . .

Langzaam en afgemeten zette hij zijn voet op de eerste tree, even glinsterde de gesp op zijn fluwelen schoen . . .

Hij voelde de zware zijde als een streling over zijn armen.

Heel wat behaaglijker dan het gekriebel van zijn grove trui.

— Se offerden ootmoedelijk: Myrrh', Wierook ende Goudt
t'Eeren van dat Kinde, dat alle dingh behoudt. —

De beide andere koningen bogen zich; een van hen stootte onhandig tegen de kribbe.

Toen was het zijn beurt, maar voor Han zich, bewust van zijn waardigheid, op zijn knieën liet zakken, wist hij ineens, hoe rustig hij zelf het vond, als hij opkeek van zijn huiswerk en aan de overkant van de tafel Moeders bezige handen zag.

En in een vage verwondering om dit plotseling begrijpen, legde hij eerbiedig zijn goud aan het voeteneind van de kribbe.

Meteen richtte hij weer trots het hoofd. Hij wou het er keurig afbrengen: koninklijk.

Fier keek hij om zich heen, nadat hij weer opgestaan was. Maar een ogenblik raakte hij verward, toen zijn ogen de ogen van den predikant ontmoetten. Waarom keek Dominee hem aan?

Och kom, verbeelding. Han wierp zijn mantel naar achteren en schreed langzaam naar zijn plaats bij de kribbe.

Een kleine herdersjongen deed verlegen een stap naar voren: 't was Robbie, zijn broertje.

„Kom jô, loop 's wat flinker!” dacht Han en ging zelf nog rechter staan.

„Als hij nou maar goed zingt!”

In een plotselinge onrust sloeg Han zijn ogen neer. Het orgel zette zachtjes het voorspel in van het kerstliedje, dat Rob met zijn hoge stem zingen moest.

Liefelijk aanzwellend ruisten de orgeltonen boven de doodstille kerkgangers.

Han's ene schouder zakte, zijn stramme rug ontspande zich en zijn hoofd neeg wat naar voren tot luisteren.

Wat kon zo'n orgel zingen! Hoor, allemaal tonen door elkaar, lichte en donkere . . .

En daar . . . met een schok schoot Han recht, daar klonk een bevend kinderstemmetje . . .

„Rob! Rob toch!” dacht Han ongerust. „Toe jong, zing dan! Als hij nou maar niet bleef steken!” Hè gelukkig, het jongetje in zijn herderskiel liep langzaam naar de kribbe en de kinderstem won aldoor aan sterkte en vastheid.

— Er is een Kindeke geboren op d'aard. —

Han zelf vergat een ogenblik, dat hij moest invallen en met de andere spelers de regel nazingen. Hij kon zijn ogen niet van zijn broertje afhouden. Die stond daar op voorzichtige blote voeten bij de kribbe en zong met warme wangen.

Jammer, dat Moeder niet in de kerk was. Och, nou ja. Er moest toch iemand bij Vader blijven. „Moeder blijft altijd thuis . . .” ging het even later weer door zijn hoofd.

„'t Kwam op de aarde, voor ons allegaer.”

Hoor, weer sliste de s van ons, omdat Rob's snijtanden wisselden.

De koning voelde een brandende kleur naar zijn wangen opstijgen.

Hoe had hij Rob gisteren nog afgesnauwd:

„Geloof maar niet, dat je mooi zingen kunt, als je zo kinderachtig lispelt.” 't Hoorde immers juist bij dien herdersjongen, die zijn ogen, stralend en verlegen op de kribbe gericht hield!

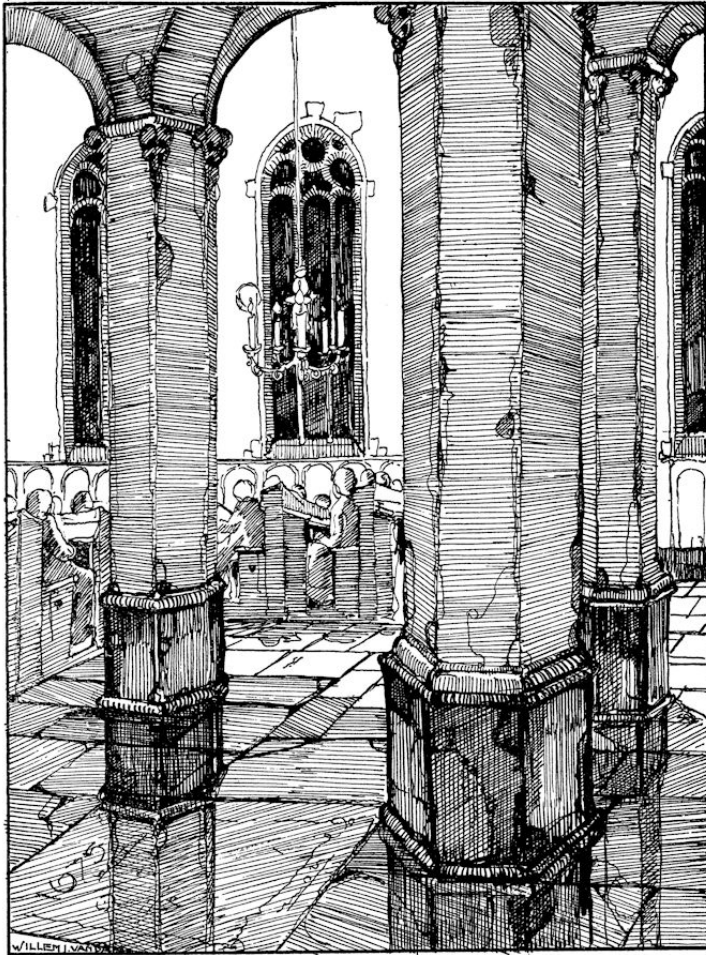
Zijn vochtige lippen stonden een beetje van elkaar zodat de lege plek van de snijtanden eventjes te zien kwam.

En nu ineens begreep Han, waarom Moeder Rob over zijn haar had gestreken, die eerste keer, dat hij haar het liedje voorzong en zijn stem zo kinderlijk sliste.

„Voor ons allegaer,”

zong hij werktuigelijk mee.

Geboeid staarde hij intussen naar Rob, die heen en weer wiegde op de maat van het lied.

In de schemering van de zijbeuken.

Het licht van de grote kaars bij de kribbe weerspiegelde in Robs ogen. Hij hief een hand op, zodat de wijde mouw terugviel en een magere jongensarm te voorschijn kwam. Han wist niet waarom, maar hij moest een paar maal iets wegslikken, terwijl hij zijn hoofd afwendde.

„Er is een Kindeke geboren in 't strooi
't Lag in een kribbetje gedekt met hooi.”

Het Kindeke had helemaal geen ondergoed aan.

„Gedekt met hooi!”

zong het koortje.

Han bewoog alleen maar de lippen. Hij dacht, dat hij meezong, maar het brandde achter zijn ogen.

Een koning, gedekt met strooi.

Wat had de dominee toch ook weer verteld, toen ze met elkander het Kerstspel bespraken?

Het kindje had geen andere kleren, dan wat versleten lappen. Zijn wieg was de oude voederbak van het vee.

En toch moesten de herders knielen voor Zijn kribbe en wisten de Wijzen uit het Oosten, dat Hij, de Koning der Joden, wezen zou.

Een koning in een rijk van Liefde en Vrede.

Nu pas begon Han een beetje de zin van die woorden te begrijpen.

Weer drong de kinderstem op hem aan:

„'t Keek naar zijn Moeder en 't lachte zo snel”...

Het hoofd van den zanger deinde mee op de maat van de melodie en over het kinderlijk gezicht vloog een gelukkige glimlach, toen hij op zijn knieën neerviel.

Weer moest de koning zijn ogen afwenden.

Heel duidelijk zag hij Moeders zorgelijke trekken, toen ze hem de dertig cent voor den kapper gaf.

Rob was niet geknipt, want 't was immers nog niet nodig geweest!

Haast onhoorbaar zong de koning mee:

„En 't lachte zo snel.”

Toen was het hem, of hij zo maar midden onder het Kerstspel op zijn knieën moest vallen, want juichend en nu volkomen zeker, zong de kinderstem:

't Kende de liefde Zijns Moeders zo wel.”

Han was niet langer in de kerk, alleen het orgel zong achter zijn gedachten... hij stond voor zijn Moeder, nadat hij was thuisgekomen van den kapper en hij hoorde, hoe ze vriendelijk tegen hem zei:

„Ja, 't is toch heus wel netter.”

Opeens zag hij, dat de beide andere Wijzen hun kroon afzetten. Als in

een droom nam hij ook de zijne van het hoofd met een verlegen, houterig gebaar. Onbeholpen draaide hij hem om en om in zijn handen...

Mocht hij het Kindeke wel iets aanbieden?

Een herder stootte hem aan. Toen zette hij haastig zijn kroon bij de kribbe.

Een nederige, ootmoedige Wijze uit het Oosten boog diep voor de armzalige, houten voederbak. Hij wist, dat die leeg was, maar voor hem lag daar toch de Koning der Wereld...

Schoorvoetend liep hij mee in de kleine stoet, die na afloop van het spel, zingend het kerkgebouw rondging.

't Liefst was hij meteen naar huis gerend, maar hij moest zich nog verkleeden.

„Dat was een goeie koning,” prees de oude dominee hem.

Hij wist niets te antwoorden, maar dat scheen Dominee ook niet te verwachten.

Eindelijk kon hij naar huis met Rob aan de hand.

„Je hebt mooi gezongen,” zei hij ongewoon zacht tegen den jongen, die verwonderd luisterde.

En toen waren ze thuis in de huiskamer, waar Moeder vol verwachting opkeek van haar werk. Een Moeder als altijd, ijverig bezig, maar vol belangstelling.

Rob vertelde honderd uit, terwijl Han de woorden bijna niet uit zijn keel kon krijgen.

Maar toen hij 's avonds op zijn slaapkamertje was, riep hij haastig en met een stem, die hij zo gewoon mogelijk wou laten klinken:

„Wat had ik een plezier van mijn gebreide ondergoed, want het tochtte daar achter die preekstoel!”

